

Henryk Bogacki

"Primat des Gewissens : ein Bericht über die III. Plenarsitzung des Pastoralkonzils der niederländischen Kirche", Erwin Kleine, München 1969 : [recenzja]

Collectanea Theologica 40/3, 177-178

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

MARK SCHOOF, *Der Durchbruch der neuen katholischen Theologie. Ursprünge — Wege — Strukturen*, tłum. z holenderskiego N. Greitmann, Wien—Freiburg—Basel 1969, Herder, s. 344.

Teologia katolicka zawsze podlegała przemianom, lecz w powolnym tempie, a przebytą drogę dostrzegało się dopiero z perspektywy wieków. Natomiast wszyscy odczuwamy obecnie przyśpieszenie zachodzących procesów. Już na odcinku ostatnich kilkunastu lat można stwierdzić zmianę klimatu teologicznego, odmienność problematyki oraz nowość proponowanych rozwiązań. Kto nie śledzi literatury teologicznej, przestaje w krótkim czasie rozumieć nie tylko sens przemian, lecz nawet współczesny język teologiczny. Dlatego też istnieje potrzeba książek informujących o kierunkach poszukiwań teologicznych i przedstawiających ich prowizoryczny bilans.

Na uwagę zasługuje dzieło młodego dominikanina holenderskiego M S c h o o f a. Autor pragnie omówić genezę aktualnej sytuacji w teologii katolickiej. Korzenie dzisiejszych procesów sięgają przełomu XIX i XX wieku, a więc okresu walki z modernizmem, który znowu był reakcją na stan teologii zeszlowiecznej. S c h o o f zajmuje się więc dziejami teologii od początku XIX wieku ukazując w sposób syntetyczny główne cechy charakterystyczne poszczególnych kierunków teologicznych oraz ich czołowych przedstawicieli. Toteż czytelnik zyskuje orientację w teologach od J. M. S a i l e r a po E. H. S c h i l l e b e e c k a.

Znawca przedmiotu nie znajdzie tu rewelacji, lecz stwierdzi trafność syntez oraz słuszność ocen S c h o o f a, opartych o szczegółowe studia nad historią teologii XIX i XX wieku. Każdy czytelnik przeczyta tę książkę z zadowoleniem, gdyż autor posiada wyjątkową umiejętność zrozumiałości, a przede wszystkim interesującego ujmowania trudnych zagadnień. Książka jest wymownym dowodem, że nawet historię teologii można przedstawić w sposób zajmujący, bez upraszczania czy spływania problemów. Wskazówki bibliograficzne orientują czytelnika w studiach monograficznych poświęconych poszczególnym kierunkom teologicznym oraz ich przedstawicielom.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

ERWIN KLEINE, *Primat des Gewissens. Ein Bericht über die III. Plenarsitzung des Pastorkonzils der niederländischen Kirche*, München 1969, Verlag J. Pfeiffer, s. 224.

Holenderski synod pastoralny skupia na sobie uwagę i często służy jako wzór — zachęcający lub odstrasżający — dla inicjatyw synodalnych w Kościele posoborowym. Pięć milionów katolików holenderskich stanowi znikomy

procent członków Kościoła rzymskokatolickiego, lecz przeżywa w sposób wyjątkowo głęboki współczesne problemy i otwarcie poszukuje ich rozwiązań. W ten sposób Holandia służy swymi doświadczeniami całemu Kościołowi.

Pierwsza sesja synodu pastoralnego w styczniu 1968 r. obradowała nad zagadnieniem władzy i jej sprawowania w Kościele. Przedmiotem drugiej w kwietniu 1968 r. była pomoc krajom rozwijającym się oraz misje. Wreszcie w styczniu 1969 r. trzecia sesja wysunęła na pierwszy plan zagadnienia moralne. Podstawą dla obrad stały się raporty odpowiednich komisji na temat moralnej postawy chrześcijanina w świecie, małżeństwa i rodziny oraz włączania młodzieży w życie Kościoła.

E. Kleine kontynuując cykl swych książek poświęconych sesjom synodu¹, relacjonuje obecnie przebieg trzeciej sesji. Po przedstawieniu sytuacji Kościoła holenderskiego w r. 1968 autor podaje zasadniczą treść wspomnianych trzech raportów, co stanowi podstawową część książki (s. 35—182). Czytelnicy rozmaicie oceniają poglądy wyrażone w owych raportach, które mogą posłużyć jako ilustracja do twierdzenia episkopatu holenderskiego zawartego w wielkopostnym liście pasterskim z r. 1968: „Odnowa nie jest możliwa bez zamieszania i niepewności”. Raporty są owocem współczesnych dyskusji nad problematyką teologicznomoralną i dotyczą jej najważniejszych punktów.

Holandia nadal przoduje w wewnątrzkościelnych przemianach. Zadziwia otwarte i szczerze dyskutowanie kwestii przemilczanych w innych krajach. Debaty wokół holenderskiego synodu pastoralnego powinny stanowić przygotowanie i oswajanie z zagadnieniami, jakie stopniowo rodzą się także w innych Kościołach.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

FRANZ LOIDL, *Die Dissertationen der katholisch—theologischen Fakultät der Universität Wien 1831—1965. Alphabetisches Verzeichnis*, Wien 1969, Verlag Herder, s. 106 (*Wiener Beiträge zur Theologie* t. 25).

Zestawienie tytułów rozpraw doktorskich katolickiego wydziału teologicznego w Wiedniu obejmuje okres od r. 1831 po r. 1965. Przed rokiem 1831 doktoranci nie przygotowywali dysertacji, lecz tylko tezy do publicznej obrony. Od r. 1966 natomiast publikuje się w Austrii tytuły wszystkich rozpraw doktorskich.

Wydział wiedeński posiada w swej bibliotece egzemplarze niemal wszystkich dysertacji. Przez cały wiek XIX pisano je ręcznie, w latach 1907—1937 występują obok siebie rękopisy i maszynopisy, a dopiero potem rękopisy zanikają. Zestawienie nie zawiera informacji, które z rozpraw zostały w całości lub częściowo ogłoszone drukiem.

Loidl ułożył wykaz alfabetycznie według nazwisk autorów. Czytelnik zyskałby jednak znacznie lepszy wgląd w działalność wydziału wiedeńskiego, gdyby podstawowa lista podawała tematy rozpraw w układzie chronologicznym, a dopiero na końcu alfabetyczny indeks nazwisk autorów.

Nazwiska pochodzą z całego terenu Austro-Węgier. Uderza duża ilość nazwisk węgierskich, lecz nie brakuje słowiańskich, a wśród nich wiele polskich.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

¹ E. Kleine, *Autorität im Kreuzfeuer. Aspekte des holländischen Pastoralkonzils*, Essen 1968 (por. *Collectanea Theologica* 39/1969/z. 4, 128 n); tenże, *Welt zwischen Hunger und Heil. Ein Bericht über die II. Plenarsitzung des Pastoralkonzils der niederländischen Kirche*, München 1968 (por. *Collectanea Theologica* 39/1969/z. 4, 129 n).